קטן ואנפיליא פסולות ואין פוסלות זעירי אמר כולן אין פוסלין חוץ מן האחרון וכן אמר רב אסי כולן אין פוסלין חוץ מן האחרון [א]ור' יוחנן אמר אף אחרון נמי אינו פוסל ואזדא רבי יוחנן לטעמיה דא"ר אסי א"ר יוחנן [א)ב]האחין שחלקו לקוחות הן ומחזירין זה לזה ביובל וצריכא דאי איתמר בהא בהא קאמר רבי יוחנן דאין ברירה משום דבעינן [ב)]לה לשמה אבל התם מכר הוא דאמר רחמנא ליהדר ביובל אבל ירושה ומתנה לא ואי אשמעינן שדה משום דלחומרא אי נמי כתחילה אבל הכא אימא לא צריכא: בעא מיניה רב הושעיא מרב יהודה אמר ללבלר כתוב לאיזו שתצא בפתח תחילה מהו אמר ליה תניתוה יתר מיכן אמר ללבלר כתוב לאיזו שארצה אגרש פסול לגרש בו [ג]אלמא אין ברירה איתיביה [ג)]האומר לבניו הריני שוחט את הפסח על מי שיעלה מכם ראשון לירושלים כיון שנכנס ראשון ראשו ורובו זכה בחלקו ומזכה את אחיו עמו אמר ליה הושעיא ברי מה ענין פסחים אצל גיטין הא אתמר עלה א"ר יוחנן כדי לזרזן במצות דיקא נמי דקתני כיון שנכנס ראשון ראשו ורובו זכה בחלקו ומזכה את אחיו עמו אי אמרת בשלמא דאמנינהו מעיקרא שפיר אלא אי אמרת דלא אמנינהו לאחר שחיטה מי קמיתמנו והתנן [ד)]נמנין [ד]ומושכין ידיהן ממנו עד שישחט [ה)]תניא נמי הכי מעשה וקדמו בנות לבנים ונמצאו בנות זריזות ובנים שפלים אמר אביי קא בעי מיניה תולה בדעת אחרים וקא פשיט ליה תולה בדעת עצמו והדר מותיב ליה תולה בדעת אחרים אמר רבא מאי קושיא דלמא דמאן דאית ליה ברירה לא שנא תולה בדעת עצמו ולא שנא תולה בדעת אחרים אית ליה ברירה ומאן דלית ליה ברירה לא שנא תולה בדעת עצמו ולא שנא תולה בדעת אחרים לית ליה ברירה א"ל רב משרשיא לרבא והא רבי יהודה דתולה בדעת עצמו לית ליה ברירה ותולה בדעת אחרים אית ליה ברירה תולה בדעת עצמו לית ליה ברירה דתניא [ו)]הלוקח יין מבין הכותים אומר שני לוגין שאני עתיד להפריש הרי הן תרומה עשרה מעשר ראשון תשעה מעשר שני

ומיחל

רש"י

קטן ואנפיליא. קילקי"ן של בגד לאו חליצה כלל דאיש ונעל כתובים בפרשה ואם לא יחפוץ האיש וגו'[ז)]: **חוץ מן האחרון.** דלחומרא אמרינן יש ברירה ופסולה לכהונה אבל אינך כולהו אפי' ריח הגט אין בהם ולא דמו למגורשת מאישה ולא התירה לכל אדם דההיא להוי מילתא מיהא לשמו ולשמה נכתב: **אפילו אחרון אינו פוסל.** דאין ברירה: **לקוחות הן.** דאין ברירה דאיכא למימר חלק שנטל זה היה ראוי לאחיו והחליפו והיינו לקיחה וחוזר ביובל לתחילתו משום מצות יובל והדר שקליה כדמעיקרא: **דלחומרא.** מחזירין חומרא היא ואי נמי הוה מספקא ליה אזיל לחומרא אבל אינו פוסל קולא הוא ואי לאו דפשיטא דאין ברירה לא אזיל לקולא: **אי נמי כתחילה.** כשם שמתחילה היתה בלא חלוקה לאיש אחד כך יחזור ביובל לאיש אחד וטעמא לאו משום דאין ברירה הוא: **לאיזו שתצא בפתח תחילה.** יהא הגט לשמה ושמותיהם היו שוין: **מהו.** יש ברירה או אין ברירה: **על מי שיעלה מכם.** יהא נמנה עליו ואני מקנה לו חלקו בשעת שחיטה: **כיון שנכנס ראשון.** לאחר שחיטה ראשו ורובו: **זכה בחלקו.** דאמרינן יש ברירה דמשעת שחיטה היה זה ראוי לכך ונשחט פסח זה עליו ומזכה את אחיו עמו לימנות בחלקו ולקמיה מוקי לה שפיר: **אמר רבי יוחנן כדי לזרזן במצות.** אביהן המנה את כולן עליו משעת שחיטה והא דקאמר על מי שיעלה ראשון לזרזינהו אתא כלומר נראה איזה הוא ראשון ולא הודיעם מה בלבו: **שפיר.** משום הכי מזכה את אחיו עמו: **נמנין.** הרוצה לימנות: **ומושכין את ידיהן.** מי שהיה נמנה ורוצה לימשך ולהמנות על אחר מושך ידיו הימנו: **עד שישחט.** אבל לאחר שחיטה לא נמנין ולא נמשכין דכתיב ואם ימעט הבית[ח)] אם באו להמעט ולהמשך ממנו מהיות משה בחיותו של שה יתמעטו: **תניא נמי הכי.** דלא נתכוין אלא לזרזן ומיהו כולהו אמנינהו: **ובנים שפלים.** ולא קתני ונמצאו בנות זוכות בפסח ובנים לא זכו: **אמר אביי קבעי מיניה.** אתמוהי מתמה אביי ברב יהודה ורב הושעיא קבעי מיניה לאיזו שתצא בפתח תחילה דתלה [ט)](זה) המתנה בדעת אחרים וקפשיט ליה לאיזו שארצה דהיינו תולה בדעת עצמו דילמא תולה בדעת עצמו לית לן ברירה דמדאתני ברישא גילה בדעתו שהיה פוסח על שתי סעיפים וליכא למימר הוברר דמעיקרא דעתיה להאי אבל זה שתלה באחרים גמר בדעתיה מעיקרא לאיזו שתצא: **מבין הכותים.** קודם גזירה ואין לו כלי להפריש תרומות ומעשרות בהן והוא צריך לשתות. וכותים גירי אמת חשיב להו ואין ארץ ישראל נפקעת מקדושתה על ידיהם והן חשודין על המעשרות ועל התרומה ולא כעמי הארץ שרובן מעשרין וכולן מפרישין תרומה אבל כותים חשודין על הכל והלוקח מהן צריך לעשר ודאי: **שני לוגין.** מתוך מאה: **הרי הן תרומה.** בתוכו:

ומיחל

תוספות

קטן ואנפיליא פסולות ואין פוסלות. וא"ת שמואל ובני מערבא כמאי פליגי בקטן הא פלוגתא דר"מ ורבנן בסוף האשה רבה (יבמות דף צו.) דתניא עשו ביאת בן ט' כמאמר בגדול ור"מ אומר עשו חליצת בן ט' כגט בגדול אבל לרבנן ביאה אין חליצה לא ובפרק מצות חליצה (שם דף קה:) אמתניתין דהחולצת מן הקטן חליצתה פסולה אמר שמואל זו דברי רבי מאיר אבל חכמים אומרים אין חליצת קטן כלום ואומר ר"י דהכא פליגי בלשון המשנה דשמואל משמע ליה הלשון חליצתה פסולה ופוסלת ואתיא מתניתין כרבי מאיר ולא משום דס"ל כר"מ ובני מערבא משמע להו שפיר פסולה ואינה פוסלת ואתיא כרבנן: **ואי אשמעינן שדה משום דלחומרא.** ואם תאמר לקולא נמי שמעינן ליה דאין ברירה בפרק בתרא דבכורות (דף נו:) גבי מעשר בהמה דקאמר אפילו חלקו היורשין תשעה כנגד תשעה עשרה כנגד עשרה אין אומרים זהו חלקו המגיעו וי"ל דמ"מ לא שמעינן גט מינה כדאמר התם דאי אתמר בהא בהא קאמר רבי יוחנן דומיא דבנך מה בנך ברור לך אף נאך ברור לך: **אי אמרת בשלמא דאמנינהו מעיקרא שפיר.** תימה דבנדרים משמע דאיירי בלא אמנינהו דשה לבית אבות לאו דאורייתא ואין צריך שום מינוי דקאמר בפ' אין בין המודר (נדרים דף לו.) ואי אמרת שה לבית אבות דאורייתא אבישרא קאי ומזכה להון ואלא למה אמר להון אבוהון כדי לזרזן במצות וי"ל דסוגיא דהכא איירי אי אמרינן שה לבית אבות דאורייתא: **והדר מותיב ליה תולה בדעת אחרים.** על זה אינה תמיהה דשפיר מותיב למאי דפשיט ליה: **הלוקח יין מבין הכותים.** ברייתא היא דבמשנה דפ"ז דדמאי (מ"ד) לא תני אלא מילתא דר"מ לחודה ואע"ג דר"מ גזר על יינן כפ"ק דחולין (דף ו.) זאת נשנית קודם גזירה ורבי יוסי ורבי שמעון אף ע"ג דסבירא להו במנחות בפרק ר' ישמעאל (דף סו:) דכותים גרי אריות הן דאמר תורמין משל עובדי כוכבים על של כותים מ"מ כיון שפורשים מע"ז יותר משאר עובדי כוכבים ומחזיקין בתורה שבכתב וגם אלהיהם אינם עובדים כמו שהיו עושים בבית ראשון להכי כשגזרו על יינן של עובדי כוכבים לא גזרו על של כותים אע"פ שגזרו על פיתם על יינם לא גזרו אי נמי הכא במטהר יינם: **עשרה מעשר ראשון כו'.** לאו דוקא עשרה ותשעה דכשהפריש שני לוגין לתרומה גדולה פשו לה מאה נכי תרתי ויש מפרשים דאין המעשר מתמעט משום תרומה גדולה כיון דחטה אחת פוטרת את הכרי: **שני לוגין שאני עתיד להפריש.** כותים אפילו תרומה גדולה לא מפרשי דאף ע"ג דבפרק שלשה שאכלו (ברכות דף מז:) אמר הני כותאי עשורי מעשרי כראוי דבמאי דכתיב באורייתא מיזהר זהירי ה"מ כשעושין לאכול לעצמן ואפי' מעשר ראשון מפרישין אבל למכור אין מפרישין כלל דלא קפדי אלפני עור אע"ג דאין חשודין על גזל לא חשיב להו גזל דהוי ממון שאין לו תובעים דהא עמי הארץ נמי לא נחשדו על הגזל ונחשדו על המעשר ועוד דכל זמן שלא הופרש אינו דומה להו גזל שעדיין לא נתחייב ליתן לכהן וללוי ועוד סומכין כותים אהא דדרשינן בב"מ (דף פח:) ואכלת ולא מוכר:

ומיחל

מסורת הש"ס

א) לקמן מח. ב"ק סט: ביצה לז: בכורות נב: נו., ב) [לעיל ב. וש"נ], ג) פסחים פט. נדרים לו., ד) יומא מט: פסחים [פ:] פט., ה) [עי' פסחים פט. נדרים לו.], ו) [לקמן כח. חולין יד. ב"ק סט: סוכה כג: דמאי פ"ז מ"ד יומא נה: עירובין לז: מעילה כב. תוספתא דדמאי פ"ח], ז) [דברים כה], ח) [שמות יב], ט) [רש"ל מ"ז], י) [לפנינו הגי' אמר רב יהודה אמר רב].

◆

מוסף רש"י

האחים שחלקו לקוחות הן ומחזירין זה לזה ביובל. ולא אמרינן הוברר הדבר שזה חלק המגיע לכל אחד, וירושה לא קאמר דמיהדר, אלא אמרינן חלקו של זה היה ראוי לזה והחליפו והרי הוא כמקח וחוזרין ומחליפין ביובל (ב"ק סט: ובעי"ז ביצה לז:) וחוזרין וחולקין (בכורות נב:). על מי שיעלה מכם ראשון. משמע שאינו ממנה עליו אלא הראשון (פסחים פט.). ומזכה את אחיו עמו. בגמרא מפרש היכי מתמני, ומתרץ דאמנינהו אבוהון מעיקרא וכדי לזרזן קאמר, שיזדרזו כל אחד להיות ראשון ויהיה הוא ראש לאחיו שיזכו על ידו וכך הודיעם (פסחים פט.). נמנין. על הפסח מי שרוצה לימנות, ומושך ידיו ממנו מי שרוצה לימשך, עד שישחט (יומא נה:) הבא למנות עליו ימנה והרוצה למשוך ידיו ממנו, שכבר נמנה עליו, מושך (פסחים פ:). הלוקח יין מבין הכותים. בערב שבת בין השמשות כדתניא בתוספתא (דמאי פ"ז) וקדש עליו היום ואין לו מה לשתות בשבת ואין לו פנאי להפריש (ב"ק סט:) או אין עמו כלים טהורים להפריש לתוכן תרומה ומעשר (סוכה כג:) וסתם כותים לא מפרשי תרומה (עירובין לז:) ולאשמעינן הכי דכותים חשידי אתרומה כדקתני שני לוגין שאני עתיד להפריש כו' (חולין יד.). הרי הן תרומה. גדולה, ואמר כך עושה ממה שנשתייר מאה מדות, מפריש עשרה למעשר ראשון ונשתיירו תשעים מדות ומפריש מהן תשעה למעשר שני (מעילה כב.).

עין משפט נר מצוה

ח א מיי' פ"ג מהלכות גירושין הל' א ב ג ד ופ"י שם הי"א סמג עשין נ ולאוין קכב טור ש"ע אה"ע סי' קנ סעיף ג:

ט ב מיי' פי"א מהלכות שמטה ויובל הל' כ:

י ג מיי' פ"ג מהלכות גירושין הל' ד טוש"ע אה"ע סי' קלא סעי' ד:

יא ד מיי' פ"ג מהלכות קרבן פסח הל' יד:

◆

לעזי רש"י

קלצו"ן. נעלי בד.

◆

תוספות רי"ד

וזעירי אמר כולן אינן פוסלין חוץ מן האחרון ור' יוחנן אמר אפילו אחרון נמי אינו פוסל אישתכח השתא דבראשון כ"ע לא פליגי דלא פוסל חוץ משמואל דאמר ראשון נמי פוסל ובטל במיעוטו והלכה כרבים וכ"ש דרב פליג עילויה וקי"ל הלכה כרב באיסורי ובאחרון כ"ע לא פליגי דפוסל חוץ מר' יוחנן דאמר אינו פוסל ובטל במיעוטו דהיכי אמרינן אין ברירה הני מילי לקולא להתירה לעולם אבל לחומרא לאוסרה לכהונה אמרינן יש ברירה. ובאמצעיתא רב ושמואל אמרי פוסלין וזעירי ורב אסי ור' יוחנן אמרי דאין פוסלין וקי"ל כל רב ושמואל ור' יוחנן הלכ' כר' יוחנן וכ"ש הכא דקיימי זעירי ור' אסי כותיה נמצא שכולן אינן פוסלים בכהונה חוץ מן האחרון. ומתני' ר' אלעזר היא דבעיא כתיבה לשמה: